

ผลของการใช้ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ด้อยพึ่งพาต่อความเครียด
ในบทบาทของผู้ดูแล



นางสาวสุดา เทพศิริ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาการบริหารการพยาบาล

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2540

ISBN 974-638-648-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

I 1825388X

- 9 ก.ค. 2546

EFFECTS OF USING DEPENDENT ELDERLY CARING
MODEL ON ROLE STRESS OF CAREGIVERS

Miss Suda Tepsiri

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Nursing Science in Nursing Administration

Program in Nursing Administration

Graduate School

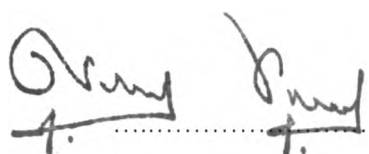
Chulalongkorn University

Academic Year 1997


ISBN 974-638-648-4


หัวข้อวิทยานิพนธ์ ผลของการใช้ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ด้อยพึ่งพาต่อความเครียด
ในบทบาทของผู้ดูแล
โดย นางสาวสุดา เทพศิริ
สาขาวิชา การบริหารการพยาบาล
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชญามรณีย์ มูลศิลป์

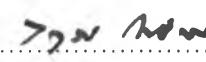
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต


.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ นายแพทย์ ศุภวัฒน์ ชูติวงศ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์


.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์)


.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชญามรณีย์ มูลศิลป์)


.....กรรมการ
(ดร. ไพฑูรย์ โพธิ์สาร)

สุดา เทพศิริ : ผลของการใช้ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาต่อความเครียดในบทบาทของผู้ดูแล (EFFECTS OF USING DEPENDENT ELDERLY CARING MODEL ON ROLE STRESS OF CAREGIVERS) อาจารย์ที่ปรึกษา : ผศ. ดร. พิชญารณ มุลศิลป์ , 172 หน้า . ISBN 974-638-648-4.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาต่อความเครียดในบทบาทของผู้ดูแล โดยศึกษาระดับความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา และเปรียบเทียบความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาระหว่างก่อนและหลังการใช้ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาที่เข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยสามัญในแผนกอายุรกรรม สถาบันประสาทวิทยา แผนกอายุรกรรม และอายุรกรรมประสาทโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ และอยู่ในช่วงวางแผนจำหน่ายผู้ป่วยแต่ละ 15 คน จำนวน 30 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา และแบบวัดระดับความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. ระดับความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาก่อนการใช้ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.52
2. ระดับความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาลังการใช้ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา อยู่ในระดับต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.51
3. ความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาลังการใช้ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพาทั้งรายด้านและโดยรวมน้อยกว่าก่อนการใช้ตัวแบบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ

.05

ภาควิชาคณะพยาบาลศาสตร์.....
สาขาวิชาภาควิชาพยาบาลศาสตร์.....
ปีการศึกษา2540.....

ลายมือชื่อผู้จัดทำ สุดา เทพศิริ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา ผศ. ดร. พิชญารณ
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

3972119636 : MAJOR NURSING ADMINISTRATION

KEY WORD: USING DEPENDENT ELDERLY CARING MODEL / ROLE STRESS OF CAREGIVERS
SUDA TEPSIRI :EFFECTS OF USING DEPENDENT ELDERLY CARING MODEL ON
ROLE STRESS OF CAREGIVERS. THESIS ADVISOR : ASSIST. PROF. PICHAYAPORN
MOOLSILPA, Ph. D. 172 pp. ISBN 974-638-648-4.

The purpose of this study was to investigate the effects of using a dependent elderly caring model on the role stress of caregivers by comparing the role stress that caregivers experienced before and after the caring model was used. The subjects were 30 randomly-selected caregivers who regularly cared for dependent elderly patients. These patients were in the discharge planning stage in the Medical Department of the Institute of Neurology and the Medical Department, Neurological - Medical Department of King Chulalongkorn Memorial Hospital. The instruments used in the study consisted of the dependent elderly caring model and the measure of role stress of caregivers.

The findings of this study revealed that :

1. Before using the dependent elderly caring model, the role stress of caregivers was moderate. ($\bar{X} = 2.52$)
2. After using the dependent elderly caring model, the role stress of the caregivers was lower. ($\bar{X} = 1.51$)
3. After using the dependent elderly caring model, each component and total role stress of caregivers was significantly lower than before using caring model. (Level of significance $[p] < .05$)

ภาควิชา..... คณะพยาบาลศาสตร์.....

สาขาวิชา..... การบริหารการพยาบาล.....

ปีการศึกษา..... 2540.....

ลายมือชื่อนิสิต..... สุดา เทพศิริ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... พ.พ.ร......

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความกรุณาและความดูแลอย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิชญภรณ์ มุลศิลป์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ปรึกษา ชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ และแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตลอดจนให้กำลังใจและเข้าใจผู้วิจัยตลอดมา จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ พร้อมกันนี้ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา ยูนิพันธุ์ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. ประนอม โอทกานนท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประนอม รอดคำดี ออนุกรรมการกลั่นกรองโครงร่างวิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำและข้อคิดในแง่มุมต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ ดร. ไพฑูรย์ โพธิสาร ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและกระบวนการวิจัย คณาจารย์คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ และการเรียนรู้ที่มีประโยชน์แก่ผู้วิจัยตลอดระยะเวลาการศึกษา

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สมเชาว์ เนตรประเสริฐ ผู้ทรงคุณวุฒิทางด้านโลหิตศาสตร์ ที่กรุณาให้ความรู้และคำแนะนำในการผลิตสื่อวีดิทัศน์ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา และผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้กรุณาตรวจสอบความตรงของเนื้อหาของเครื่องมือ และให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงเครื่องมือในการวิจัย

ขอขอบพระคุณ คุณนิรันดร์ สาโรวาท คุณไพบูลย์ คุรสาดะ และคณะ ที่ช่วยผลิตสื่อวีดิทัศน์ ผู้อำนวยการสถาบันประสาทวิทยา ผู้อำนวยการโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ เจ้าหน้าที่สถาบันประสาทวิทยา และเจ้าหน้าที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ทุกท่าน ที่ได้ให้ความร่วมมือและอำนวยความสะดวกในการดำเนินการวิจัย ผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา ผู้ดูแล และตัวแบบทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการดำเนินการวิจัย

เนื่องจากทุนการวิจัยครั้งนี้ บางส่วนได้รับมาจากทุนอุดหนุนการวิจัยของบัณฑิตวิทยาลัย และ คุณอรวรรณ สุทธิพงศ์เกียรติ์ จึงขอขอบพระคุณมา ณ ที่นี้ด้วย

ท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ได้ให้กำลังใจและเป็นแรงบันดาลใจให้ผู้วิจัยมีความมุ่งมั่น และตั้งใจศึกษาจนวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงด้วยดี และขอขอบพระคุณ พี่ น้อง และเพื่อน ทุกท่านที่เป็นกำลังใจแก่ผู้วิจัยตลอดมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภาพ.....	ญ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
1.3 ปัญหาการวิจัย.....	5
1.4 แนวเหตุผลและสมมติฐานการวิจัย.....	5
1.5 ขอบเขตการวิจัย.....	8
1.6 คำจำกัดความในการวิจัย.....	9
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	11
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	65
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	65
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	67
3.3 ขั้นตอนการทดลอง และการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	77
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	81
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	94
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	97
5.2 อภิปรายผล.....	98
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	104

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่	
รายการอ้างอิง.....	106
บรรณานุกรม.....	113
ภาคผนวก.....	115
ภาคผนวก ก. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	116
ภาคผนวก ข. สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	118
ภาคผนวก ค. การหา item total corretation.....	121
ภาคผนวก ง. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง.....	124
ภาคผนวก จ. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	146
ภาคผนวก ฉ. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง.....	153
ภาคผนวก ช. แบบวัดความสามารถในการประกอบกิจวัตรประจำวัน ของ Katz (1976) และข้อมูลทั่วไปของผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา	160
ภาคผนวก ซ. การสัมภาษณ์ผู้เตรียมรับบทบาทผู้ดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา ที่บ้าน.....	166
ประวัติผู้วิจัย.....	172

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่

1	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเครียดด้านความขัดแย้งใน บทบาทก่อนและหลังการใช้ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา จำแนก ตามรายข้อ และโดยรวม.....	83
2	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเครียดด้านความคลุมเครือ ในบทบาทก่อนและหลังการใช้ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา จำแนก ตามรายข้อ และโดยรวม.....	85
3	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเครียดด้านความมีบทบาท ที่มากเกินไปก่อนและหลังการใช้ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา จำแนกตามรายข้อ และโดยรวม.....	87
4	ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความเครียดในบทบาทของ ผู้ดูแลก่อนและหลังการใช้ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา จำแนกตาม รายด้าน และโดยรวม.....	89
5	การเปรียบเทียบความเครียดด้านความขัดแย้งในบทบาทระหว่างก่อนและ หลังการใช้ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา.....	90
6	การเปรียบเทียบความเครียดด้านความคลุมเครือในบทบาทระหว่างก่อนและ หลังการใช้ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา.....	91
7	การเปรียบเทียบความเครียดด้านความมีบทบาทที่มากเกินไประหว่างก่อน และหลังการใช้ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา.....	92
8	การเปรียบเทียบความเครียดในบทบาทของผู้ดูแลระหว่างก่อนและหลังการ ใช้ตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา.....	93

สารบัญแนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคู่บทบาท.....	28
2	แสดงถึงลักษณะของกระบวนการเสนอตัวแบบ.....	35
3	แสดงกระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบตามทฤษฎีปัญญาทางสังคม ของ Bandura	42
4	ขั้นตอนการสร้างตัวแบบการดูแลผู้สูงอายุที่ต้องพึ่งพา.....	74
5	ขั้นตอนการทดสอบและการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	80